

Sygn. akt IV U 885/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Kazimierz Kostrzewa

Protokolant: protokolant sądowy Marta Bartusiak

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2017 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania S. M.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) w T.

z dnia 19 sierpnia 2016 roku nr (...)

z dnia 30 sierpnia 2016 roku nr (...)

w sprawie S. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) w T.

o prawo do renty rolniczej, o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

I. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 19 sierpnia 2016 roku w ten sposób, że przyznaje odwołującej S. M. prawo do wypłaty świadczenia rentowego w pełnej wysokości;

II. zmienia zaskarżoną decyzję z dnia 30 sierpnia 2016 roku w ten sposób, że przyznaje odwołującej S. M. od dnia 01 lipca 2016 roku prawo do części uzupełniającej emerytury rolniczej i stwierdza, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu organowi rentowemu kwoty 28.347,80 zł (słownie: dwadzieścia osiem tysięcy trzysta czterdzieści siedem złotych 80/100) tytułem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.07.2013r. do 30.06.2016r.

III. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IVU 885/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 28 lutego 2017 r.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego P. Terenowa w T. decyzją z dnia 19.08.2016 r. odmówił S. M. prawa do wypłaty świadczenia w pełnej wysokości na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników. Organ rentowy powołując art. 28 ustawy wskazał, że S. M. jest nadal rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 powołanej ustawy, ponieważ umowa dzierżawy z dnia 19.06.2006 r. była umową pozorną albowiem przez cały okres pobierane były płatności obszarowe do działek, które były przedmiotem dzierżawy, jak również do innych działek. W związku ze złożonym wnioskiem o płatności obszarowe w 2006 r. do działek, które są przedmiotem dzierżawy - umowa z dnia 20.06.2016 r. jest również umową pozorną.

W odwołaniu do Sądu Stanisława M. reprezentowana przez pełnomocnika wniosła o zmianę powyższej decyzji i przywrócenie wypłaty części uzupełniającej renty, gdyż fakt pobierania dopłat obszarowych nie dowodzi że jest nadal rolnikiem. Odwołująca podkreśliła, że nie prowadzi gospodarstwa rolnego od kiedy to grunty zostały oddane w dzierżawę. Okoliczność że w trakcie trwania umów dzierżawy były pobierane dopłaty obszarowe nie obala domniemania iż to dzierżawca prowadzi działalność rolniczą. Małżonek przekazał w drodze umowy dzierżawy grunty i od tego momentu nie prowadzi ona działalności rolniczej. Organ rentowy nie wykazał jaki to cel miał przyświecać zawarciu pozornych jakoby umów dzierżawy. Grunty zostały przekazane w dzierżawę co potwierdzają dzierżawcy i to oni na tych gruntach prowadzili działalność rolniczą. Dopłaty obszarowe pobierane od tych gruntów były przekazywane dzierżawcom.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...)w T. decyzją z dnia 30.08.2016 r. wstrzymał S. M. wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej z powodu zawarcia pozornej umowy dzierżawy. Wznowienie wypłaty części uzupełniającej świadczenia nastąpi po zaprzestaniu prowadzenia działów specjalnych. Świadczenia wymienione w decyzji stosownie do art. 28 ust 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie przysługują od dnia 01.06.2006 r. W okresie od 01.06.2006 r. do 30.06.2016 r. odwołująca pobrała nienależne świadczenie z tego tytułu w kwocie 68271,05 zł. Ponieważ odwołująca była pouczona o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń a mimo zajścia tych okoliczności pobierała przesyłane świadczenia - stosownie do postanowień art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zobowiązana do zwrotu kwoty 28347,80 zł za okres od 01.07.2013 r. do 30.06.2016 r. Organ rentowy odstąpił od żądania zwrotu świadczenia za okres od 01.06.2006 r. do 30.06.2013 r. w łącznej kwocie 39923,25 zł z powodu przedawnienia.

W odwołaniu do Sądu od tej decyzji S. M., reprezentowana przez pełnomocnika, wniosła o jej uchylenie do i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Jej zdaniem świadczenie pobrane w okresie od 01.06.2006 r. do 30.06.2016 r. było świadczeniem należnym i nie ma tym samym obowiązku jego zwrotu. Odwołująca stwierdziła, że nie prowadzi gospodarstwa rolnego od kiedy to grunty zostały oddane w dzierżawę. Okoliczność, że w trakcie trwania umów dzierżawy były pobierane dopłaty obszarowe nie obala domniemania, iż to dzierżawca prowadzi działalność rolniczą. Małżonek przekazał w drodze umowy dzierżawy grunty i od tego momentu nie prowadzi ona działalności rolniczej. Grunty zostały przekazane w dzierżawę co potwierdzają dzierżawcy i to oni na tych gruntach prowadzili działalność rolniczą. Dopłaty obszarowe pobierane od tych gruntów były przekazywane dzierżawcom. Organ rentowy nie wykazał aby zawarte umowy dzierżawy były pozorne.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z przyczyn podanych w uzasadnieniu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. i A. M. przekazali synowi J. M. gospodarstwo rolne w dniu 31.07.2003 r. Odwołująca pobierała rentę rolniczą od dnia 24.04.2006 r.

/okoliczności bezsporne/

A. M. mąż odwołującej otrzymał od ojca T. M. gospodarstwo rolne po połowie z siostrą M. M. w dniu 24.07.1995 r. A. M. prowadził działalność rolniczą w tym gospodarstwie, jego żona w nim nie pracowała, ponieważ jej stan zdrowia na to nie pozwalał. A. M. umową dzierżawy z dnia 19.06.2006 r. wydzierżawiła M. M. – siostrze męża stanowiący jego własność grunt rolny o powierzchni (...) ha składający się z działek nr (...) i działki nr (...) o pow. (...)części na okres 10 lat. Umowa ta została zgłoszona do ewidencji gruntów i budynków, na jej podstawie zostały wprowadzone zmiany w ewidencji podatkowej, została też zarejestrowana w Urzędzie Gminy w L.. M. M. opłacała podatek od tego gruntu jako dzierżawca w latach 2011-2016. Organ rentowy decyzją z dnia 30.06.2006 r. podjął wypłatę odwołującej renty rolniczej w pełnej wysokości od dnia 01.06.2006 r. Kolejną umową dzierżawy z dnia 20.06.2016 r. A. M. wydzierżawiła

M. M. – siostrze męża stanowiący jego własność grunt rolny o powierzchni(...) ha składający się z działek nr (...) i działki nr (...) o pow. (...) ha w 1/2 części na okres 10 lat. Umowa ta została zgłoszona do ewidencji gruntów i budynków, na jej podstawie zostały wprowadzone zmiany w ewidencji podatkowej, została też zarejestrowana w Urzędzie Gminy w L. M. M. z dniem 19.06.2006 r. przystąpiła do użytkowania objętych umową dzierżawy gruntów rolnych należących do A. M., sady na nich żyto, kukurydzę, ziemniaki, jarzyny, hoduje kury. M. M. korzystała z pomocy J. C. przy wykonywaniu prac sprzętem rolniczym, który robił to w zamian za pokrycie kosztów paliwa. S. M. nie prowadziła działalności rolniczej na gruntach oddanych w dzierżawę, nie prowadził takiej działalności także jej mąż A. M.. A. M. korzystał od 2005 r. z dopłat bezpośrednich realizowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do gruntów oddanych w dzierżawę siostrze M. M., a uzyskane kwoty przekazywał siostrze. Od dnia 01.07.2016 r. odwołująca pobiera emeryturę rolniczą, ale organ rentowy zawiesił wypłatę części uzupełniającej w 100 % wskazując, że prowadzi działalność rolniczą.

dowód: akt notarialny z dnia 24.07.1995 r. -k. 39-41 ar,

umowy dzierżawy, nakazy podatkowe z lat 2011 - 2016 -k. 7-24 as,

decyzja KRUS z dnia 30.06.2006 r. -k. 56 ar,

dowody zakupy paliwa -k. 25-29 as,

zeznania świadka M. M. -k. 73 as,

zeznania świadka J. C. -k. 73-74 as,

zeznania świadka A. M. -k. 72-73 as,

decyzja KRUS z dnia 17.06.2006 r. -k. 69 ar.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów oraz zeznania świadków i odwołującej słuchanej w charakterze strony.

Sąd w całości podzielił wnioski i tezy wypływające z dokumentów. Ich autentyczność i wiarygodność nie był kwestionowana przez strony. Brak więc jakichkolwiek podstaw, które należało by uwzględnić, nawet z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego znaczenia dowodowego.

Sąd dał wiarę w całości zeznaniom świadków M. M., J. C. i A. M.. Ich zeznania są szczerze, logiczne i pozwalają ustalić fakt niewykonywania przez S. M. oraz jej męża w okresie od 19.06.2006 r. do nadal działalności rolniczej na gruncie rolnym oddanym dwoma umowami dzierżawy M. M. w dzierżawę. Świadek J. C. potwierdził fakt prowadzenia działalności rolniczej na dzierżawionym gruncie przez M. M. i w ocenie Sądu jego zeznania jak najbardziej zasługują na uwzględnienie. Sąd ponadto uznał za wiarygodne zeznania M. M. i A. M. z których wynika, że dopłaty bezpośrednie do dzierżawionych gruntów rolnych były przekazywane M. M. mimo, że to jej brat formalnie się o nie starał. Wynikało to z uzgodnień pomiędzy rodzeństwem i samo w sobie nie może dowodzić, że to A. M. prowadził gospodarstwo rolne a nie dzierżawca.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej w całości. Jej zeznania są szczerze, logiczne i pozwalają ustalić, że odwołująca nie podjęła prowadzenia działalności rolniczej od dnia 01.06.2006 r. do chwili obecnej co koresponduje z pozostałymi dowodami zgromadzonymi w sprawie, a uznanymi za wiarygodne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Przedmiotem sporu w tej sprawie jest ustalenie czy organ rentowy zasadnie uznał, że S. M. jest nadal rolnikiem w rozumieniu art. 6 pkt 1 powołanej ustawy, ponieważ umowa dzierżawy z dnia 19.06.2006 r. była umową pozorną albowiem przez cały okres pobierane były płatności obszarowe do działek, które były przedmiotem dzierżawy, jak

również do innych działek, a w konsekwencji ustalenie czy odwołująca pobrała świadczenie nienależne, które podlega zwrotowi.

Organ rentowy uznał, że odwołująca prowadziła działalność rolniczą, ponieważ jej mąż A. M. pobierał dopłaty bezpośrednie realizowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do gruntów oddanych w dzierżawę siostrze M. M., zatem umowy dzierżawy w jego ocenie były pozorne. W ocenie Sądu to stanowisko nie zasługuje na aprobatę.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniach społecznych rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 z późn. zm.) wypłaty emerytury lub renty inwalidzkiej z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2-8, jeżeli emeryt lub rencista prowadzi działalność rolniczą.

W myśl punktu 3 ustępu 4 art. 28 powołanej ustawy uznaje się że emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego i nie prowadzi działu specjalnego, nie licząc gruntów wydzierżawionych na podstawie pisemnej umowy zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie nie będącej: małżonkiem emeryta, jego zstępnym lub pasierbem, osobą pozostającą z emerytem we wspólnym gospodarstwie domowym, bądź małżonkiem tych osób.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 6 maja 2004 r. II UZP 5/04 wyjaśnił, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy (OSNP 2004/22/389, Biul.SN 2004/5/20).

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 grudnia 2004 r. III AUa 598/04 zawieszenie wypłaty emerytury rolniczej nie dotyczy osoby jedynie posiadającej gospodarstwo rolne, ale tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i gospodarstwo to przynosi jej dochód (Apel.-W-wa 2005/4/16, OSA 2006/1/2). W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że „zaprzestanie działalności rolniczej ma znaczenie w zakresie wysokości otrzymywanych świadczeń. Część składkowa wypłacana jest w każdych okolicznościach, zaś wypłata części uzupełniającej ulega zawieszeniu w przypadku prowadzenia działalności rolniczej.” (...) „Porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może prowadzić do zestawienia pojęcia "prowadzenie (kontynuowanie) działalności rolniczej" z pojęciem "własności lub posiadania gruntu", ponieważ pojęcia te są nieprzystawalne. Właśnie z ich niespójności należy wyprowadzić wniosek, że zawieszenie wypłaty świadczeń nie dotyczy osoby jedynie posiadającej gospodarstwo rolne, ale tylko takiej osoby, która gospodarstwo rolne prowadzi i z reguły gospodarstwo to przynosi jej dochód. Natomiast posiadacz gospodarstwa rolnego, który utracił możliwość jego prowadzenia i uzyskiwania tą drogą środków utrzymania, zachowuje prawo do świadczeń w pełnej wysokości.” (...) „Wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika, który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w zw. z ust. 4 tej ustawy”.

Sąd w toku postępowania ustalił, że odwołująca od dnia 24.04.2006 r. pobierała rentę rolniczą. A. M. prowadził działalność rolniczą w gospodarstwie otrzymanym od ojca stanowiącym jego odrębną własność, ale jego żona w nim nie pracowała, ponieważ jej stan zdrowia na to nie pozwalał. A. M. umową dzierżawy z dnia 19.06.2006 r. wydzierżawiła M. M. – siostrze męża stanowiący jego własność grunt rolny o powierzchni (...) ha składający się z działek nr (...) i działki nr (...) o pow. (...) ha w 1/2 części na okres 10 lat. Umowa ta została zgłoszona do ewidencji gruntów i budynków, na jej podstawie zostały wprowadzone zmiany w ewidencji podatkowej, została też zarejestrowana w Urzędzie Gminy w L.. M. M. opłacała podatek od tego gruntu jako dzierżawca w latach 2011-2016. Organ rentowy decyzją z dnia 30.06.2006 r. podjął wypłatę odwołującej renty rolniczej w pełnej wysokości od dnia 01.06.2006 r. Kolejną umową dzierżawy z dnia 20.06.2016 r. A. M. wydzierżawiła M. M. – siostrze męża stanowiący jego własność grunt rolny o powierzchni 1,6 ha składający się z działek nr (...) i działki nr (...) o pow. (...) ha w 1/2 części

na okres 10 lat. Umowa ta została zgłoszona do ewidencji gruntów i budynków, na jej podstawie zostały wprowadzone zmiany w ewidencji podatkowej, została też zarejestrowana w Urzędzie Gminy w L. M. M. z dniem 19.06.2006 r. przystąpiła do użytkowania objętych umową dzierżawy gruntów rolnych należących do A. M., sady na nich żyto, kukurydzę, ziemniaki, jarzyny, hoduje kury, korzysta przy tym z pomocy J. C.. W ocenie Sądu brak podstaw do uznania że S. M. prowadziła działalność rolniczą na gruntach oddanych w dzierżawę ani nie można uznać, że robił to jej mąż A. M., bo korzystał od 2005 r. z dopłat bezpośrednich realizowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa do gruntów oddanych w dzierżawę siostrze M. M.. A. M. ustalił z siostrą że to on będzie formalnie pobierał dopłaty, a uzyskane z tego tytułu kwoty przekazywał M. M.. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 listopada 2013 r. III UK 170/12 stwierdził, że „uzyskiwanie przez posiadaczy gospodarstw rolnych dopłat na podstawie art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1164) nie stwarza domniemania prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego, o którym mowa w art. 28 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1164 ze zm.). W przepisach art. 28 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), regulujących zawieszenie wypłaty świadczeń, wyrażona jest norma określająca prawo do pobierania emerytury rolniczej w całości tylko wówczas, gdy rolnik nie prowadzi działalności rolniczej. W przepisach zawierających tę normę nie ma odesłania do prawnorzeczowego stosunku do gospodarstwa rolnego osoby uprawnionej do świadczeń. Także definicja gospodarstwa rolnego nie zawiera żadnego elementu rzeczowego; nie ma w art. 6 pkt 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mowy o własności gospodarstwa. Przeciwnie, za gospodarstwo rolne rozumie się każde (nie tylko własne) gospodarstwo służące prowadzeniu działalności rolniczej. Określenie rolnika również ogranicza się wyłącznie do opisu wykonywanej działalności (art. 6 pkt 1 ustawy). Nie jest więc istotne prawnie, czy rolnik (pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym) jest właścicielem gospodarstwa. W omawianych przepisach chodzi wyłącznie o posiadanie gospodarstwa rolnego, lecz niekoniecznie jak właściciel lub posiadacz samoistny; wystarczy posiadanie zależne jako użytkownik, zastawnik, najemca, dzierżawca lub mający inne prawo, z którym łączy się określone władztwo nad cudzą rzeczą. Porównanie ustępów 1 i 4 art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie może polegać na zestawianiu pojęcia „prowadzenie (kontynuowanie) działalności zarobkowej” z pojęciem „własności lub posiadania gruntu”, gdyż są to pojęcia nie zawsze przystawalne. Nadając tym pojęciom sens użyteczny dla rozpatrywanego zagadnienia, należy przyjąć, że właśnie z niespójności tych pojęć wynika, iż zawieszenie wypłaty części uzupełniającej świadczenia nie dotyczy osoby będącej jedynie właścicielem majątku nieruchomego w postaci gospodarstwa rolnego, lecz tylko takiej, która w nim prowadzi działalność rolniczą. Z faktu uzyskiwania przez posiadaczy gospodarstw rolnych dopłat unijnych nie wynika domniemanie prowadzenia przez nich gospodarstwa rolnego.” (OSNAPiUS 2015/3/38). Skoro S. M. ani jej mąż A. M. nie prowadzili gospodarstwa rolnego to obie zaskarżone decyzje organ rentowego okazały się bezzasadne. S. M. i jej mąż nie prowadzili działalności rolniczej od momentu zawarcia umowy dzierżawy tj. od dnia 19.06.2006 r. do nadal, bo od tego momentu prowadził ją dzierżawca M. M. to nie było podstaw do zawieszenia wypłaty części uzupełniającej świadczenia odwołującej i dlatego też zaskarżone decyzje podlegały zmianie i tak w pkt. I wyroku Sąd zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 sierpnia 2016 r. w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do wypłaty świadczenia rentowego w pełnej wysokości, a w pkt. II zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 30 sierpnia 2016 r. w ten sposób, że przyznał odwołującej od dnia 01 lipca 2016 roku prawo do części uzupełniającej emerytury rolniczej i stwierdza, że odwołująca nie jest zobowiązana do zwrotu organowi rentowemu kwoty 28.347,80 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 01.07.2013 r. do 30.06.2016 r.

Podstawę procesową rozstrzygnięcia stanowi art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Odwołująca była reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru i wystąpiła z żądaniem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z §9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800) zasądził w pkt. III wyroku na jej rzecz od (...) kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.